

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Glesbygd i Norrland mest inkomstbringande i ”grön” kalkyl visar svensk forskning
- Svenska byar och städer ställer om genom Transition Sweden
- Arbetsgrupp skall utreda glesbygdens särfrågor
- Landsbygdens fem aktivister – Eero Uusitalo i ledaren för Landsbygd Plus
- Rösta med fötterna kund- och medborgare!
- Läs även detta: **Ministrar vill utreda metropolmodeller för Helsingforsregionen*
*Musikerstaty av Andy McCoy Årets byadåd i Lappland **Slutrapporten om kommunstrukturen i svenska Österbotten – utredare Siv Sandberg håller föreläsning i Vasa* **Info om pengar och praktiskt stöd för småföretagare ges i Malax*
*Strategiseminarium om tillgänglighet och infrastruktur hålls i Jakobstad **Arbete över sektor- och yrkesgränser behandlas på seminarium i Helsingfors*

Cit: ***”Vid sidan om det samhälleliga och det individuella ansvaret har det uppstått ett kollektivt ansvar för det egna området och dess tjänster som är förankrat i intersektoriellt samarbete.”***

Vision för landsbygdsavtalsverksamheten som ingår i broschyren *Ansvar; växelverkan och förmedling – Strategi för tjänsteavtal på landsbygden* utgiven av Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) temagrupp för landsbygdsavtal och Levón-institutet vid Vasa universitet.

”Att påverka på byanivå är närmare människorna på landet, än att påverka på kommunal-, landskaps- och riksnivå. Byaföreningarna och deras verksamhet är därför av stor betydelse för byborna och landsbygden.”

Riksdagsledamot Miapetra Kumpula-Natri som festtalade vid LOOKALI-seminariet i Vasa 3.10 (Maaseutu Plus – Landsbygd Plus 5/2009).

”Samgångsavtalet borde alltid omfatta en speciell klausul, en glesbygdsgaranti, där den nya storkommunens beslutsfattare åläggs agera så att livsduglighet garanteras för alla kommundelar. Garantitiden kunde vara till exempel tio år. Garantin borde också omfatta ersättningsskyldighet.”

Vasabon Vesa Vuorinen (Vasabladet 17.10).

GLESBYGD I NORRLAND MEST INKOMSTBRINGANDE I ”GRÖN” KALKYL VISAR SVENSK FORSKNING

Om man sätter kronor och ören på icke-marknadsmässiga tjänster från ekosystemen, skulle

den svenska glesbygden kunna ersättas för de ”gröna” värden de bidrar med. Forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har uppskattat värdena för rekreation och för marken som sänka för kol och näringsämnen i skog, våtmark respektive jordbruksmark i fyra delar av Sverige. Man jämförde sedan bruttoregionalprodukterna (de sammanlagda inkomsterna i regionen), med och utan gröna värden. De nordliga regionerna, alltså södra och norra Norrland som traditionellt genererar mindre inkomster per invånare, blir de mest inkomstbringande vid gröna räkenskapsberäkningar. Den traditionellt beräknade inkomsten per invånare ökar där med mellan 50 eller 150 procent, medan skillnaden mellan traditionellt och grönt inkomstmått för Sverige som helhet blir mer måttlig, eftersom produktionsvärdena för ekosystemtjänster är relativt låga i Svealand och Götaland. De gröna inkomsterna har ökat mest i norra Norrland under åren 1995-2000, framför allt på grund av skogstillväxten, vilket gynnat kolinlagringen. En konventionellt beräknad inkomst i samma region, visar en betydligt lägre procentuell ökning än i Svealand. För att kunna jämföra utvecklingen i olika regioner måste det som idag är ”gratis”, t.ex. rekreativsvärde, prissättas. Skulle de som tillhandahåller ekosystemtjänsterna också ersättas, kunde även glesbygden få en positiv utveckling genom ökade försörjningsmöjligheter. *Uppgifterna (från 19.10) finns på SLU:s hemsida under adressen <http://www.slu.se/?id=551&puff=362>.*

SVENSKA BYAR OCH STÄDER STÄLLER OM GENOM TRANSITION SWEDEN
Sveriges nyaste folkrörelse Ställ om Sverige/Transition Sweden är nu formellt bildat. Trots att den svenska delen i det internationella nätverket Transition Network, hittills varit tystlåtet om sin existens, har hemsidan nära fyrahundra medlemmar och ett tjugotal svenska omställningsgrupper är redan registrerade. En omställningsgrupp är en grupp människor, representerande t.ex. en by, en stadsdel eller ett samhälle, som bestämt sig för att arbeta konkret för att göra sitt område ekologiskt hållbart och mindre beroende av olja. Ett tjugotal grupper är redan registrerade i Sverige. Projektledaren för Ställ om Sverige Jan Forsmark räknar med att många fler än de tjugotal grupper som redan registrerat sig, kommer att ansluta sig framöver, nu när nätverket går ut och berättar om att de finns. Forsmark är glad att intresset är lika stort på landsbygden som i staden. Ursprunget till transitionrörelsen är läraren Bob Hopkins och hans elever, vilka bestämde sig för att göra något konkret åt energifrågorna och klimathotet. Utgående från deras arbete utvecklades transitionkonceptet, som nu sprider sig över Europa och resten av världen. Enligt Forsmark erbjuder transitionkonceptet en positiv framtidsbild och en praktisk metod för att nå dit, vilket han tror är ett av de viktigaste skälen till att det blivit så populärt. Huvudman för det svenska nätverket är Riksorganisationen Hela Sverige ska leva (HSSL), vars ordförande Karl-Erik Nilsson och vice ordförande Inez Abrahamzon är mycket nöjda med. Nilsson menar att det är helt rätt att HSSL är huvudman för Ställ om Sverige, för det går inte att ställa om landet om inte landsbygden är med. Enligt Abrahamzon är HSSL experter på lokal utveckling, och att engagera människor har organisationen arbetat med sedan 1989. *Uppgifterna är från HSSL:s hemsida och finns under webbadress http://www.helasverige.se/?class=cmn_NewsEx&method=view&id=986. Webb sidan för Omställning Sverige finns på adressen www.transitionsweden.se, medan adressen för Transition Towns hittas under www.transitiontowns.org. Se även HSSL:s adress www.helasverige.se.*

ARBETSGRUPP SKALL UTREDA GLESBYGDENS SÄRFRÅGOR

I statsminister Matti Vanhanens II-regeringsprogram utlovas, att regeringen främjar utvecklingen av den glest bebodda och avlägsna landsbygden, bl.a. genom att förbättra förutsättningarna för landsbygdsnäringsarna, stöda landsbygdsservice, trygghet, sysselsättning, företagsamhet, distansarbetet, samt en fungerande infrastruktur. I programmet har man

även utlovat en utvärdering om regionernas utveckling till mitten av regeringsperioden. I regeringens landsbygdspolitiska redogörelse lyfte regeringen kraftigt fram glesbygdens specialfrågor och utlovade, att den relativa försämringen av glesbygdens ställning stoppas. I redogörelsen finns även flera riktade åtgärder för den glest bebodda landsbygden, varav den första är att regeringen uppgör ett betänkande kring alternativa åtgärder (även skattepolitiska medel) för de glest bebodda områdenas utveckling. Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR:s) temagrupp för glest bebodda områden har berett åtgärdsprogrammet med 52 utvecklingsförslag. Nu har då jord- och skogsbruksministeriet 12.10 tillsatt en arbetsgrupp för att klargöra den glest bebodda landsbygdens särfrågor. Arbetsgruppens uppgift är att analysera glesbygdens nuläge, samt föreslå lämpliga specialåtgärder för att förbättra den glest bebodda landsbygden situation. Dessutom hör till arbetsgruppen att uppgöra ett komprimerat PM om behövliga specialåtgärder. *Uppgifterna är från jord- och skogsbruksministeriets tillsättningsbeslut 12.10.*

LANDSBYGDENS FEM AKTIVISTER – EERO UUSITALO I LEDAREN FÖR LANDSBYGD PLUS

Professor Eero Uusitalo skriver i ledaren för tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus 5/2009 om att gruppen av landsbygdsutvecklare verkligen är brokig – men den skall även vara det. Verksamhetsfältet är ju också brett och uppgifterna allt mer specialiserade. Men några typer av aktörer kan ändå urskiljas. Den första typen är *ansvarstagaren*, en person som själv gör stora insatser, men också förstår att samspela med andra aktörer i samhället. Den andra typen kallar Uusitalo *toimeentarttuja*, vilket kunde översättas med stötspelare (det engelska doer skulle passa bättre). Det är den som alltid ställer upp på talko och gör mycket mer än det som förväntas av honom/henne. Det här är en person som även lär sig mycket om hur samhället fungerar. Den tredje typen kunde kallas *snuttaktivisten*, den som då och då ställer upp och som därmed nog får mycket till stånd, men helhetsbilden av vad det handlar om är inte så stark. Den fjärde typen är *tänkaren*, som kan ha god överblick och göra goda analyser, men pratar hellre än utträttar. Den här typen kan vara rädd för att ta ansvar. Den femte typen är *ordförande*, en som inte hinner göra så mycket praktiskt talkoarbete och besväras ibland av knivhugg i ryggen. Det är två saker som får en att stämma till eftertanke: en del av lokalutvecklarna har inte ännu kommit till insikt om det gyllene tillfälle man nu och i framtiden har, inte heller utomstående tycks uppfatta proportionerna för den lokala utvecklingen på landsbygden, vilket bl.a. syns i otillräckliga kontakter mellan kommunen och dess byar som mellan byarna och staten. Alltför mycket framträder som okunskap och likgiltighet. Samhällets stora hjul – boendet, energin och telekommunikationen – rullar trots allt mer och bättre för landsbygden än det gjorde för 15 år sedan. Den här möjligheten lönar det sig att ta vara på för byarna, kommunerna, landskapen och ministerierna. Byarna kan lyfta sin ambitionsnivå och beslutsfattarna sin kunskapsnivå. Alla drar fördel av resultaten. Övrigt som tas upp i tidningens finskspråkiga artiklar är bl.a.:

- Pohjois-Ii i Norra Österbotten är Årets by 2009
- Vägvisarna för byverksamheten är ”tungviktklassens” byutvecklare
- Byaaktörer berömdes och framtiden visionerades under LOKAALI – De lokala utvecklarnas nationella festseminarium
- Global syn på landsbygdens utvecklingsfrågor
- Optiskt fibernät avlägsnar problemen för kommunikationen
- Kastar man ut barnet med barnvattnet när Leader mainstreamas?

De svenskspråkiga sidorna, *Svenska Spalten*, (10 s) har följande rubriker:

- ”Hur ser den stora planen ut?”
- Lokal demokrati – rösta med fötterna! (se texten nedan)

- Initiativ och folkomröstningar – erfarenheter ”over there”
- Meteorita Söderfjärden stor succé
- Finlands största GEPON-fibernät byggs på Åland
- Finns Oravais? – I vilken mening ”finns” en ort?

Årets femte nummer av tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus utkommer nästa vecka. Detta nummer innehåller även artiklar från landsbygdsnätverksenheten.

Tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus är språkrör för byarörelsen, de lokala aktionsgrupperna och övriga landsbygdsutvecklare. Tidningen, som getts ut sedan år 2000 och utkommer 6 ggr per år (med normalt ca 36 sidor per nummer), är tvåspråkig med ett mindre antal svenska sidor. Utgivare är Suomen Kylätoiminta ry (SYTY) – Byaverksamhet i Finland rf med Eero Uusitalo som chefredaktör och Ritva Salomaa-Santala som redaktör. Svensk Byaservice sköter om koordineringen av de svenskspråkiga sidorna i tidningen. För prenumeration kontakta Sylvia Manninen på tel. 02-738 1761 eller per e-mail sylvia.manninen@kylatoiminta.fi.

RÖSTA MED FÖTTERNA KUND- OCH MEDBORGARE!

I tider av braskande valfinansieringsskandaler, allmänt politikerförakt, mediedrev och prat om demokratins förnedring, finns det trots allt ett demokratiutrymme som hamnar i skymundan bakom mediernas personkult och partikritik – det civila engagemanget. Utmaningen är nämligen att kombinera kundborgarens (medborgaren ses som kund i ett servicesammanhang) individualistiska intressebevakning med medborgarens kollektiva kraftsamling. Här kunde direktdemokratiska medel med fördel införas, särskilt i lokala sammanhang – lokala folkomröstningar, brukarpaneler och medborgarinitiativ.

- Röstar gör man nämligen inte bara med händerna genom att skriva en siffra på en valsedel vart fjärde år.
- Röstar med fötterna gör man när man kräver och köper närproducerad mat i den lokala affären.
- När man ger direkt feedback om tandläkarvården på HVC, och kanske i framtiden får en vårdsedel som ger valfrihet.
- När man samlar in namn för byskolan med argument utöver de eventuella ekonomiska inbesparingarna.
- När man folkomröstar om en kommunsammanslagning (har gjorts 47 gånger under de senaste tjugo åren) och avfallsanläggning (har gjorts i Hämeenkyrö). Alla dessa har varit rådgivande folkomröstningar, och somliga nedslående – vi minns Sibbo där 92 % röstade för att bevara kommungränsen, men där Helsingfors körde över resultatet. Detsamma skedde också i Hämeenkyrö år 2006 då kommunfullmäktige, trots ett litet nej-övertag i folkomröstningen, beslöt att ge tillstånd för anläggningen.
- När man röstar ut de styrande politrukerna i följande val.

Texten är från en längre artikel i tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus 5/2009, som utkommer nästa vecka. Artikelskribenten är Svenska studiecensalens rektor Björn Wallén. I texten gör Wallén reflexioner från dels ett tvåspråkigt seminarium om folkomröstningar och när demokrati i Vasa 1.10 och dels publiceringen av Lokus-pamfletten Initiativ och folkomröstningar som demokratiska redskap, skriven av landsbygdsutvecklare Peter Backa. Texten ovan är Walléns egen sammanfattning.

LÄS ÄVEN DETTA

Ministrar vill utreda metropolmodeller för Helsingforsregionen

Bostadsminister Jan Vapaavuori med ansvar för beredningen av regeringens metropolpolitik och förvaltnings- och kommunminister Mari Kiviniemi, ordförande för ministerutskottet

för förvaltning och regionutveckling som spelar en central roll för metropolpolitiska beslutsfattandet, har beslutat att inleda ett projekt som skall analysera och jämföra internationella erfarenheter från förvaltningsmodeller som utvecklats för metropolområden. "Helsingforsregionens särställning jämfört med övriga stadsregioner i Finland grundar sig framför allt på dess stora betydelse för vår samhällsekonomi. En fjärdedel av Finlands befolkning bor i området, och dess andel av nationalprodukten uppgår till en tredjedel", påminner ministrarna och säger vidare: "Olika förvaltningsmodeller för metropolområdet diskuteras hela tiden. För att Helsingforsregionens förvaltning ska kunna utvecklas på bästa möjliga sätt, krävs dessutom ytterligare information om andra metropolområden runtom i världen. Därför vill vi kartlägga förvaltningsmodeller som används i olika länder och städer." Ministrarna hoppas att den färdiga utredningen kommer att ge ytterligare stöd för samarbetet inom metropolområdet och för lösningar som gäller gemensamt beslutsfattande, som oundvikligen kommer att behövas på ett eller annat sätt, bara för att förstärka regionens internationella konkurrenskraft. Läs mer i finansministeriets pressmeddelande (från 21.10) på http://www.vm.fi/vm/sv/03_pressmeddelanden_och_tal/01_pressmeddelanden/20091021Vapaav/name.jsp.

Musikerstaty av Andy McCoy Årets byadåd i Lappland

Statyn av musikern Andy McCoy (Antti Hulkko), som uppförts av Pelkosenniemi kommun vid dess torg, har valts till Årets lappländska byagärning. Det här skedde i samband med huvudfesten för Lapplands byaverksamhetsdagar vid Luosto i Sodankylä. Statyn har nått över nyhetströskeln på riksplanet, och här finns något som det lönar sig för små byar att ta lärdom av – att vara stolta över sina egna bybor, rötterna och traditionen. Det är säkert det mest lyckade sättet att få det egna folket bundna till verksamheten, konstateras det i motiveringen. Uppgifterna (från 18.10) är från tidningen Satakunnan Kansan nätupplaga under adressen <http://www.satakunnankansa.fi/cs/Satellite/Kotimaa/1194628093458/artikkeli/andy+mccoy+n+patsas+vuoden+kylateko+lapissa.html>. Fler utnämningar på YLE:s webbsida under adress http://www.yle.fi/alueet/lappi/2009/10/aktiivisia_kylatoimijoita_palkittiin_luostolla_1087813.html. Se även Suomen Kylätoiminta ry (SYTY) – Byaverksamhet i Finland rf:s hemsida under adressen <http://www.kylatoiminta.fi/fi/maaseutuplus/body0=4079>.

Slutrapporten om kommunstrukturen i svenska Österbotten – utredare Siv Sandberg håller föreläsning i Vasa

Elva kommuner från Oravais i norr till Kristinestad i söder har under år 2009 låtit utreda olika alternativ för den framtida kommunstrukturen. Skall de elva intensifiera sitt samarbete - och i så fall hur och är det nödvändigt med en eller flera kommunsammanslagningar? Forskaren och kommunutredaren Siv Sandberg, som tillsammans med kollegan Anita Niemi-Ilahti presenterade sin slutrapport i september, ger nu en föreläsning, *Kommunpusslet: alternativ för samarbete och samgång i Vasaregionen*, om de viktigaste iakttagelserna och slutsatserna i rapporten. Föreläsningen hålls på Vasa Arbis 24.10 kl. 13. Ingen anmälan behövs till denna föreläsning. Uppgifterna är från Arbis hemsida <http://www.vaasa.fi/arbis/>.

Info om pengar och praktiskt stöd för småföretagare ges i Malax

Information om möjligheter till praktiskt stöd och finansiering för småföretagen att utveckla sitt företag och för nyanställning ges 26.10 kl. 18 vid Malax kommuns ledningscentral. Arrangörer för infot är Aktion Österbotten rf. Anmälan görs senast 22.10 till Malax kommun på tel. 06-347 7111. Uppgifterna är från måndagens upplaga (19.10) av Vasabladet.

Strategiseminarium om tillgänglighet och infrastruktur hålls i Jakobstad

Det regionala seminariet *Tillgänglighet och infrastruktur möter morgondagens krav* arrangeras 3.11 kl. 10-16.30 vid Optima i Jakobstad. Bland andra föreläser utvecklingschefen vid Tulevaisuuden tutkimuskeskus Olli Hietanen om ekologiskt, socialt och kulturellt hållbar framtid för informationssamhället och infrastruktur. En annan föreläsare, miljöchef Kati Ihämäki vid Finnair Ab, talar om framtidens resande och miljön. Seminariet, som är tvåspråkigt, arrangeras av Jakobstadsregionens regioncentrumprogram och Concordia i samarbete med Mittnordenkommittén. *Anmälan görs senast 23.10 på e-mailadressen info@concordia.jakobstad.fi. Hela strategiseminariets detaljprogram finns under webbadressen <http://www.jakobstadsregionen.fi/konferens>.*

*Se även 10-års jubilerande Concordias eftermiddagsevenemang 4.11 kl. 13-18.30 vid Optima med temat *Trender och innovationsmiljöer med fokus på produktutveckling och varumärkesstrategier*. För program och anmälan se webbadressen ovan.*

Arbete över sektor- och yrkesgränser behandlas på seminarium i Helsingfors

De nya verksamhetsformernas behov och utmaningar är redan kända. Det är nu dags att gå till verket med konkreta exempel. Lokalt använder man redan nya tillvägagångssätt i organiserandet av servicen, något som kunde vara till gagn för andra kommuner. Det traditionella *Maaseudun Paras*-seminariet arrangeras nu i år med arbete över sektor- och yrkesgränser som tema. Under tillställningen, som hålls i Kommunernas hus i Helsingfors 4.12 kl. 10-16, får man bl.a. höra om Varkaus-modellen där kommunen köper socialservice från idrottsföreningar, och om samtransport i Pudasjärvi där föda och post förs i samma bil vid långa avstånd. Vad gäller servicen och den verksamhet som stöder hälsan, kan man ta del av Östra Finlands sjukvårdsdistrikts kampanj för att befrämja hälsan, vilket förverkligas i samarbete med områdets aktörer. Målgruppen för seminariet är de som i landsbygd- och stadskommuner sköter om välfärdsservicens planering och organisering, forskarna, organisationsaktiva och andra landsbygdsexperter, samt studeranden. Som arrangörer fungerar Landsbygdspolitikens samarbetsgrupps (YTR:s) temagrupp för välfärdstjänster, samt social- och hälsovårdsministeriet. *Anmälan till seminariet görs senast 27.11 till e-mailadressen katja.ilmariinen@thl.fi eller på tel. (014) 260 4802.*

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska Temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
